

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobce: O. B.

proti

žalovanému: Ministerstvo vnitra
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 8. 2021, č. j. OAM-411/ZA-ZA11-LE31-2021,

takto:

- I. Žádost žalobce o ustanovení zástupce k ochraně jeho práv v této věci se zamítá.
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 8. 2021, č. j. OAM-411/ZA-ZA11-LE31-2021, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal u Městského soudu v Praze žalobu proti v záhlaví specifikovanému rozhodnutí, kterým žalovaný zamítl jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou, podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“). Městský soud v Praze usnesením ze dne 17. 1. 2022 postoupil věc Krajskému soudu v Hradci Králové coby soudu místně příslušnému k řízení o dané žalobě.

II. Shrnutí obsahu žaloby a vyjádření žalovaného

2. Žalobce namítl, že správní řízení bylo jednostranné a neobjektivní. Žalovaným použité informace o zemi původu nejsou aktuální, žalovaný tak nezjistil skutečný stav věci. Napadené rozhodnutí je dále nedostatečně odůvodněné. Žalobce zároveň požádal o ustanovení advokáta, neboť mluví špatně česky a nezná české zákony. Pomoc advokáta potřebuje k tomu, aby mohl doplnit svou žalobu.
3. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že v případě žalobce došlo k jednoznačnému naplnění podmínek pro zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Napadené rozhodnutí zároveň vychází z řádně zjištěného stavu věci. Ukrajina (s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů) byla zařazena na seznam zemí, které ČR považuje za bezpečné země původu. Z výpovědi žalobce v rámci správního řízení, ani z obsahu podané žaloby neplyne, že by v jeho případě tento předpoklad neplatil. Žalovaný připomněl, že je to právě žalobce, kdo musí prokázat, že v jeho případě nelze Ukrajinu považovat za bezpečnou zemi původu. Žalobce však tuto domněnku nevyvrátil.

III. Posouzení věci krajským soudem

4. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního („s. ř. s.“). Při posuzování věci měl ovšem na zřeteli také čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany („procedurální směrnice“). Dané ustanovení procedurální směrnice zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Dle odst. 3 uvedeného ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje *„úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“*. S ohledem na promeškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádostí o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem.
5. Nejprve se soud zabýval žalobcem uplatněným návrhem na ustanovení zástupce. Soudní řád správní stanoví v § 35 odst. 10, že navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Soud návrhu žalobce nevyhověl, neboť shledal, že ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho práv. V posuzované věci jsou totiž dány důvody ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí, k nimž soud musí přihlédnout z úřední povinnosti – aktuální situace na Ukrajině znemožňuje její označení za bezpečnou zemi původu (v podrobnostech viz níže). Ustanovení advokáta, který by nejspíše pouze poukázal na tutéž skutečnost, soud považuje za nadbytečné.
6. Pokud jde o posouzení věci samé, soud připomíná, že žalovaný zamítl žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou, podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Žalobce podle něj neprokázal, že Ukrajinu v jeho případě nelze považovat za bezpečnou zemi původu.
7. Podle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu se pro účely tohoto zákona rozumí bezpečnou

- zemí původu stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště,
- ve kterém obecně a soustavně nedochází k pronásledování, mučení nebo nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestům a k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu,
 - který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodů uvedených v § 12 nebo § 14a,
 - který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, včetně norem týkajících se účinných opravných prostředků, a
 - který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlížejí nad stavem dodržování lidských práv.
8. Podle § 16 odst. 2 zákona o azylu se jako zjevně nedůvodná zamítne žádost o udělení mezinárodní ochrany, jestliže žadatel o udělení mezinárodní ochrany přichází ze státu, který ČR považuje za bezpečnou zemi původu, neprokáže-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze. V souladu s § 16 odst. 3 zákona o azylu platí, že pokud jsou tu důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné, neposuzuje se, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany splňuje důvody pro udělení azylu podle § 13 a 14 nebo doplňkové ochrany podle § 14b. Jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 2, rovněž se neposuzuje, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany neuvádí skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a.
9. Podle § 86 odst. 4 zákona o azylu stanoví ministerstvo vyhláškou seznam bezpečných zemí původu, bezpečných třetích zemí a evropských bezpečných třetích zemí; seznamy zemí stanovené vyhláškou ministerstvo přezkoumá nejméně jedenkrát v kalendářním roce.
10. Právě shrnutá úprava obsažená v zákoně o azylu má základ v procedurální směrnici. Podle bodu 40 preambule pokud lze třetí zemi pokládat za bezpečnou zemi původu, měly by mít členské státy možnost označit ji za bezpečnou a vycházet z domněnky, že je pro daného žadatele bezpečná, pokud žadatel neprokáže opak. Z bodu 46 preambule vyplývá, že členské státy se mohou rozhodnout, zda budou posuzovat bezpečnost země původu případ od případu nebo označí země jako bezpečné přijetím seznamu těchto zemí. ČR zvolila druhou z těchto variant (viz výše citovaný § 86 odst. 4 zákona o azylu). Seznam bezpečných zemí původu je obsažen v § 2 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Jednou ze zemí nacházejících se na uvedeném seznamu byla v době vydání napadeného rozhodnutí také Ukrajina (s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou ruských separatistů).
11. Pokud by krajský soud rozhodoval o podané žalobě podle skutkového stavu ke dni vydání rozhodnutí žalovaného, bylo by jeho úkolem posoudit, zda je možné ve vztahu k žalobci považovat Ukrajinu za bezpečnou zemi původu. Nejpozději dne 24. 2. 2022 však došlo k podstatné změně situace, neboť Ruská federace zahájila vojenskou invazi, která zasáhla významnou část ukrajinského území. Byť Ruská federace eufemisticky

nazývá svou akci „zvláštní vojenskou operací“, ve skutečnosti nyní na Ukrajině probíhá mezinárodní ozbrojený konflikt mimořádné intenzity i rozsahu. Jednou z podmínek pro označení státu za bezpečnou zemi původu přitom je, že na jeho území nedochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu [viz výše citovaný § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu a přílohu I procedurální směrnice]. Tuto podmínku již tedy Ukrajina s ohledem na aktuálně probíhající mezinárodní ozbrojený konflikt zjevně nesplňuje.

12. Výše zmíněný čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice stanoví České republice povinnost zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek, který zabezpečuje úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci. Nutno dodat, že dle judikatury Ústavního soudu lze v rámci soudního řízení při aplikaci čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice uplatňovat pouze takové nové skutečnosti, které žadatel o udělení mezinárodní ochrany buď nemohl bez svého zavinění uvést již v řízení před správním orgánem, anebo k jejich neuvedení měl ospravedlnitelný důvod (nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16). V tomto případě ovšem není pochyb o tom, že válka na Ukrajině představuje novou skutečnost, kterou žalobce nemohl uplatnit ve správním řízení.
13. Krajský soud dokonce musí přihlédnout k dané skutečnosti z úřední povinnosti (*ex offio*). Z čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice sice neplyne požadavek, aby soudy ve správním soudnictví z vlastní iniciativy aktivně dohledávaly případné nové důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Nejvyšší správní soud však dovodil, že mohou nastat určité specifické situace, za nichž soudy ve správním soudnictví budou muset přihlédnout i k okolnostem nenamítaným žadatelem o mezinárodní ochranu. Za takovou specifickou situaci Nejvyšší správní soud označil právě *vypuknutí válečného konfliktu na území celé země původu žadatele o mezinárodní ochranu* (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 1 Azs 288/2020 – 27, bod 22 *in fine*). Současná situace na Ukrajině těmto požadavkům odpovídá (obdobně viz například rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 3. 2022, č. j. 41 Az 2/2022 – 48).
14. Zároveň má krajský soud za to, že existence mezinárodního ozbrojeného konfliktu na Ukrajině představuje skutečnost obecně známou, kterou není třeba dokazovat při jednání. Nařízení jednání jenom proto, aby krajský soud provedl dokazování ve vztahu k této nové skutečnosti, by nemělo praktický smysl. Absence ústního jednání nijak nezasáhne do práv účastníků řízení. I sám žalovaný musí v současné době vědět, že napadené rozhodnutí nemůže ve světle událostí poslední měsíců obstát.
15. K obdobným závěrům již dospěl i Nejvyšší správní soud. Například v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, konstatoval, že nejpozději od 24. 2. 2022 padá výchozí teze žalovaného, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Vyhlášku č. 328/2015 Sb., která v § 2 uvádí Ukrajinu mezi bezpečnými zeměmi původu, nelze nadále ve vztahu k Ukrajině použít.

IV. Závěr a náklady řízení

16. Krajský soud výrokem I. rozsudku rozhodl, že žádost žalobce o ustanovení zástupce se zamítá, neboť shledal, že ustanovení zástupce v této věci není nezbytně třeba k ochraně jeho práv.
17. Dále soud dospěl k závěru, že Ukrajinu nelze nyní považovat za bezpečnou zemi původu,

proto výrokem II. rozsudku zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je správní orgán v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).

18. Výrok o nákladech řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalobci, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 31. května 2022

Mgr. Tomáš Blažek v. r.
samosoudce